

Sygn. akt

III AUa 1427/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	<i>SSA Irena Mazurek (spr.)</i>
	Sędziowie:	<i>SSA Janina Czyż</i> <i>SSA Ewa Madera</i>
	Protokolant	st.sekr.sądowy Maria Piekielek

po rozpoznaniu w dniu **2 kwietnia 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku *F. M.*

przeciwko *Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.*

o umorzenie należności z tytułu składek

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku *Sądu Okręgowego w Przemyślu*

z dnia **4 października 2013 r.** sygn. akt *III U 672/13*

u c h y l a pkt. I zaskarżonego wyroku jak też pkt. III poprzedzającej go decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z 13 marca 2013 r. i sprawę w tym zakresie przekazuje do ponownego rozpoznania bezpośrednio temu organowi rentowemu.

Sygn. akt III AUa 1427/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 2 kwietnia 2014r.

Decyzją z dnia 13 marca 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.;

- w pkt. I – stwierdził , iż według stanu na dzień 15 lutego 2013r. umorzeniu podlegają należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy wnioskodawcy F. M. za okres od kwietnia 2006r. do stycznia 2007r. na łączną kwotę 12.495,15 zł (w tym koszty opłaty prolongacyjnej, dodatkowej i upomnienia),

- w pkt. II- podał ,że warunkiem umorzenia w/w należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu wraz z odsetkami w terminie 12 miesięcy od dnia prawomocności niniejszej decyzji ,

- w pkt. III -zaś umorzył postępowanie w pozostałym zakresie .

W podstawie prawnej decyzji powołane zostały : art.1 ust 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r. poz. 1551) , oraz

art. 105 §1 kpa w zw. z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy w nawiązaniu do zgłoszonego przez F. M. wniosku z dnia 15 lutego 2013r. o umorzenie należności z tytułu składek w trybie w/w tzw. ustawy „abolicyjnej”- w odniesieniu do przyjętego w pkt. III decyzji orzeczenia –w lapidarny sposób naprowadzał, że brak jest podstaw do umorzenia innych składek i za inne okresy niż te wymienione w pkt. I decyzji , stąd bezprzedmiotowość w tym zakresie wniosku , skutkująca umorzeniem postępowania.

Wnioskodawca F. M. odwołał się od pkt. III decyzji ZUS do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyślu. W odwołaniu z dnia 5 kwietnia 2013 r. wnioskodawca wnosząc zmianę tej części rozstrzygnięcia organu rentowego ,poprzez ustalenie ,że także należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy za dalszy okres od lutego 2007r. do lutego 2009r. podlegają umorzeniu , zarzucił, że przyjęte w tym zakresie przez ZUS orzeczenie (umorzenie postępowania) stoi w sprzeczności z przepisami ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r. poz. 1551).niezależnie od tego ,że z powodu braku właściwego uzasadnienia jest dla niego niezrozumiałe.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 7 maja 2013 r. pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., wniósł o oddalenie żądania wnioskodawcy, z braku dostatecznych podstaw faktycznych i prawnych .Jednocześnie wyjaśnione zostało ,że odwołujący z okresu od lutego 2007r. do lutego 2009r. posiada jedynie zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne , co w świetle przepisów ustawy „ abolicyjnej” –tj. jej art.1 ust.6 czyni niemożliwym ich umorzenie , stanowiąc tym samym o bezprzedmiotowości wydania merytorycznej w tym zakresie decyzji.

W konsekwencji powyższych wyjaśnień wnioskodawca F. M. –precyzując ostatecznie żądanie odwołania na rozprawie w dniu 4 października 2013r.- domagał się zmiany zaskarżonej części decyzji ZUS poprzez umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od lutego 2007r. do lutego 2009r.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyślu , po rozpoznaniu odwołania F. M., wyrokiem z dnia 4 października 2013r. (sygn. akt III U 672/13) zmienił zaskarżony pkt. III decyzji ZUS z dnia 13 marca 2013r. , w ten sposób, że stwierdził ,iż umorzeniu podlegają także należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne wnioskodawcy za okres od lutego 2007r. do lutego 2009r. Jednocześnie zasądzone zostały od organu rentowego na rzecz odwołującego koszty zastępstwa procesowego w kwocie 240 zł. Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca F. M. w okresie od 10 stycznia 1995r. do 31 stycznia 2010r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą – Usługi (...). Z tego tytułu w okresie do kwietnia 2006r. do 31 stycznia 2010r.

podlegał obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, za wyjątkiem okresu ubezpieczenia pracowniczego trwającego od 10 stycznia 2007r. do 30 września 2009r., kiedy to pozostawał w zatrudnieniu w (...) w M. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego. Zaległości w opłacie składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej – liczone do dnia 28 lutego 2009r. – dotyczyły okresu od kwietnia 2006r. do 28 lutego 2009r., przy czym za okres od lutego 2007r. do końca lutego 2009r. była to zaległość dotycząca wyłącznie składek na ubezpieczenie zdrowotne wnioskodawcy. W dniu 15 lutego 2013r. F. M. wystąpił do pozwanego organu rentowego z wnioskiem o umorzenie należności z tytułu składek

w trybie przepisów ustawy „abolicyjnej” tj. ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r. poz. 1551), co skutkowało wydaniem zaskarżonej decyzji z dnia 13 marca 2013r., częściowo jedynie uwzględniającej żądanie wnioskodawcy. W świetle powyższych bezspornych ustaleń faktycznych Sąd

I instancji – przyjmując, że zasadniczą kwestią wymagającą przesądzenia jest legitymacja wnioskodawcy do ubiegania się o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne – uznał żądanie odwołania za w pełni zasadne, a zaskarżoną decyzję ZUS za naruszającą prawo, w tym wypadku art. 1 ust. 1 i ust. 6 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551). Dokonując bowiem analizy powołanego przepisu, przy posłużeniu się argumentum a maiori ad minus, Sąd Okręgowy w Przemyślu – mając także na względzie wykładnię celowościową przepisów ustawy „abolicyjnej” – przyjął, iż wbrew stanowisku organu rentowego (ocenionego jako swoista nadinterpretacja prawa), osoba o której mowa w art. 1 ust. 1 omawianej ustawy (a taką niewątpliwie jest wnioskodawca) może skutecznie ubiegać się o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne także w sytuacji braku zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne z tego samego okresu. W podstawie prawnej wyroku, oprócz wyżej wskazanych przepisów prawa materialnego, powołany został art. 477¹⁴ § 2 kpc, zaś w zakresie przyjętego rozstrzygnięcia o kosztach procesu, art. 98 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i § 11 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 490).

Wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w P. z dnia 4 października 2013 r. (jego pkt. I, a więc z wyłączeniem orzeczenia o kosztach procesu)) **zaskarżony został przez pozwaną Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R..** W apelacji z dnia 12 listopada 2013r. (v. k. 90-91) pozwany organ rentowy zarzucając przede wszystkim naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwą - bo z sprzeczną z gramatyczną - wykładnię

art. 1 ust. 1 i ust. 6 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551), wnosił o zmianę zaskarżonej części wyroku poprzez oddalenie odwołania wnioskodawcy. W uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego skarżący podkreślał wyjątkowy charakter ustawy „abolicyjnej”, jako uzasadniający ścisłą interpretację jej przepisów, co przy powiązaniu literalnego brzmienia ust. 1

i ust. 6 art. 1 tej ustawy, czyni w pełni zasadnym stwierdzenie, iż tylko i wyłącznie istnienie zaległości w opłacie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz wypadkowe umożliwia ubieganie się o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres. W sytuacji więc gdy po stronie wnioskodawcy taka zaległość na dzień złożenia wniosku za okres od lutego 2007r. do lutego 2009r. nie występowała, nie mógł on skutecznie ubiegać się o umorzenie samych nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne, co stanowiło o braku przedmiotu postępowania w rozumieniu art. 105 kpa, czyniąc zasadnym jego umorzenie. Na poparcie zaś tak wyrażonego poglądu – co do sposobu postąpienia w przypadku bezprzedmiotowości wydania decyzji merytorycznej wywołanej brakiem możliwości domagania się umorzenia należności z tytułu składek - apelujący przywoływał wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 26 marca 2010 r. III SA/GI 1653/09 LEX nr 605774.

Wnioskodawca F. M. nie ustosunkował się do treści apelacji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, rozpoznając apelację pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R., zważył co następuje;

Wniesiony przez pozwanego organ rentowy środek odwoławczy skutkować musi wydaniem przez Sąd Apelacyjny orzeczenia kasatoryjnego z jednoczesnym skierowaniem sprawy do ponownego jej rozpoznania przez ZUS. Powyższe jest zaś skutkiem podzielenia zarzutu zaskarżenia naruszenia przez Sąd I instancji prawa materialnego, jakkolwiek w innym niż ten podnoszony zakresie (mając na względzie funkcję nie tylko kontrolną ale i merytoryczną Sądu II instancji, który przy tak sformułowanej podstawie apelacji jest w pełni uprawniony do weryfikacji wszelkich w tym przedmiocie uchybień Sądu niższego rzędu – por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008r. III CZP 49/07 OSNC 2008/6/55).

I tak przede wszystkim już na wstępie z całą mocą podkreślić należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych treść zaskarżonej decyzji wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r. II UZ 52/99 OSNP 2000/15/601). Odnosząc więc powyższe do zaskarżonej w niniejszym postępowaniu części decyzji ZUS Oddziału w R. z dnia 13 marca 2013 r., umarzającej postępowanie w sprawie wniosku F. M. o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne, stwierdzić należy, iż jedyną objętą kontrolą sądową istotą sporu mogła być kwestia zaistnienia przewidzianych w art.105 kpa tu w zw. z art.123 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r.,poz.1442 ze zm.) przesłanek do wydania przez pozwanego organ rentowy tego rodzaju decyzji, bez konieczności – tak jak bezpodstawnie uznał to Sąd I instancji sugerując się najwidoczniej stanowiskiem ZUS – merytorycznej oceny uprawnień odwołującego do zgłoszenia przedmiotowego wniosku (tym samym podniesiony na wstępie zarzut naruszenia prawa materialnego polega na odmowie zastosowania wyżej powołanych przepisów w ocenie prawnej sprawy, co równocześnie stanowiło o nie rozpoznaniu jej istoty w rozumieniu art.386 § 4kpc). Decyzja o umorzeniu postępowania nie ma bowiem charakteru kształtującego stosunek materialno-prawny (a w tym aspekcie mieści się również ocena legitymacji wnioskodawcy do wystąpienia z omawianym żądaniem), a jej skutki mają jedynie charakter procesowy (bliżej na ten temat m. innymi w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 września 2012r. II GSK 1096/12 LEX nr 1218383). Jednocześnie zauważyć przyjdzie, iż przewidziana w art.105 kpa – uzasadniająca umorzenie postępowania - tzw. obiektywna bezprzedmiotowość wydania decyzji, nie może być interpretowana rozszerzająco, ograniczając się jedynie do przypadków w których, w świetle prawa materialnego i ustalonego stanu faktycznego zaistnieje brak sprawy administracyjnej mogącej być przedmiotem postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011r. III SK 20/10 LEX nr 794506), a o takim braku nigdy nie może być mowy w sytuacji, w której strony pozostają zainteresowane wynikiem merytorycznym sprawy (tak z kolei w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 października 2011r. II GSK 1102/10 LEX nr 1070213). Nie można też abstrahować od tego, że przepisy tzw. ustawy „abolicyjnej” tj. przepisy ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. poz. 1551), w art. 1 ust. 16 – odmiennie niż przewiduje to art. 83 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r.,poz.1442 ze zm.) w odniesieniu do spraw związanych z umorzeniem należności składkowych o jakich mowa w jej art. 28 - dopuściły drogę postępowania sądowego przed sądem powszechnym w przypadku odwołań od decyzji wydanych przy rozpoznawaniu zgłoszonych w trybie tej ustawy wniosków, a nie można zapominać, że już z samej zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) wynika dyrektywa interpretacyjna zakazująca zawężającej wykładni prawa do sądu (por. m.in. orzeczenie Trybunał Konstytucyjnego z dnia 8 kwietnia 1997 r. K 14/96 OTK 1997/2 /16).W tej sytuacji pełnym nieporozumieniem jest więc przywoływanie przez skarżącego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 26 marca 2010 r. III SA/GI 1653/09 LEX nr 605774, jako że ten zapadł na tle wniosku o umorzenie należności z tytułu składek rozpoznawanego w trybie przepisów wyżej powołanej ustawy „systemowej”, a nie „abolicyjnej”, a nadto dotyczył wyłączonych wprost przez ustawodawcę w art. 30 ustawy „systemowej” składek finansowanych przez ubezpieczonych nie będących płatnikami składek do których nie stosuje się

art. 28 i art. 29 tej ustawy, gdy tymczasem przepisy ustawy „abolicyjnej” choćby

w odniesieniu do będących przedmiotem wniosku odwołującego z dnia 15 lutego 2013 r. składek na ubezpieczenie zdrowotne takiego sformułowania nie zawierają.

Podsumowując powyższe rozważania stwierdzić więc należy, że pozwany organ rentowy winien był także w odniesieniu do wyżej wskazanego wniosku F. M. w zakresie samych nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne wydać merytoryczną decyzję i w niej dopiero rozstrzygnąć kwestię możliwości ubiegania się przez wnioskodawcę o umorzenie należności z tak określonego tytułu . Skoro więc skarżący tego nie uczynił uchylając się w nieuprawniony sposób od merytorycznego rozpoznania w tym zakresie wniosku odwołującego ,zaś- jak podniesiono to już wyżej- Sąd I instancji nie był w prawie na tym etapie postępowania uchybienia tego konwalidować wdając się w merytoryczny osąd sporu , na podstawie

art.477 ¹⁴ kpc należało orzec jak sentencji (podobny pogląd tut. Sąd wyrażał już przy okazji rozpoznawania innych tego rodzaju spraw, i tu tytułem przykładu wskazać można na wyroki jakie zapadły w sprawach o sygn. akt III AUa 1261/12 ,czy III AUa 1081/13) .

(...)

(...)